BIOGEA

Testing BIOdiversity Gain of European Agriculture with CAP greening

Методология на обучителен инструмент:

Обучителен семинар за Зелена и синя инфраструктура в земеделските земи

Януари 2020 г.

Проучването е финансирано в резултат от конкурс за изследователски проекти 2015-16 BiodivERsA Co-fund с национални финансиращи организации: Фонд „Научни изследвания“ на България, Федерално министерство на образованието и науката на Германия и Национална изследователска агенция при Министерство на икономиката и конкурентоспособността, Испания.

Съдържание

1 Въведение и конктекст 3

1.1 Проект BIOGEA – инструменти за земеделски производители и съветници в земеделието 3

1.2 Ситуацията в Германия 3

1.3 Семинарът като обучителен инструмент 4

2 Обучителен семинар за Зелена и синя инфраструктура в земеделските земи 4

2.1 Планиране на семинара: организация и основна концепция 4

2.1.1 Преглед на процеса по планиране 4

2.1.2 От структурата към съдържанието: насочващи въпроси за разработването на семинар за ЗСИ в земеделските земи 7

2.2 Провеждане на семинара 10

2.2.1 Презентации 10

2.2.2 Интерактивни дискусии 14

3 Обратна връзка за семинара 18

Приложение I: Формуляр за обратна връзка от участниците 19

1 Въведение и конктекст

1.1 Проект BIOGEA – инструменти за земеделски производители и съветници в земеделието

Една от целите на проект BIOGEA е разработването на обучителни инструменти за земеделски производители и съветници в земеделието, които да спомогнат за приложението на схемите и мерките на Общата селскостопанска политика (ОСП), целящи поддържането на зелената и синя инфраструктура (ЗСИ) в земеделските земи.

Разработването на инструментите премина през три етапа:

1. Анализ на нуждите – за да разберем добре нуждите по отношение на новите обучителни инструменти, проведохме детайлен анализ на инструментите, налични към момента в тестовите райони по проекта в България, Германия и Испания.

2. Структурирани интервюта със земеделски производители и съветници в земеделието – проведохме интервюта с фокус върху мотивацията и притесненията на анкетираните относно ЗСИ, както и предпочитанията им за видовете консултантски инструменти, налични към момента.

3. Разработване на обучителни инструменти и тестване от земеделски производители.

Анализът на обучителните инструменти показа, че земеделските производители и съветници в земеделието в Испания и Германия имат достъп до по-широк набор от инструменти за подпомагане на биоразнообразието и приложението на екологично насочените мерки, в сравнение с България, където достъпът до такива инструменти е значително по-нисък, а фокусът им е предимно върху финансовите аспекти на мерките.

1.2 Ситуацията в Германия

Най-широко разпространени сред видовете обучителни инструменти в Германия са онлайн насоките, ръководствата, както и някои уебинари. Това беше установено в рамките на проведените интервюта по проекта, където земеделските стопани и съветниците в земеделието показаха, че разбират добре кои са отделните елементи на ЗСИ, въпреки че не го използват като термин. Притесненията по отношение на приложението на „зелените“ мерки, които бяха посочени от съветниците в земеделието, бяха свързани с начина, по който те следва да бъдат интегрирани в съществуващите практики на земеделските стопани, така че да изпълняват всички изисквания. В контекста на все по-широкото ползване на интернет като източник на информация, беше посочено, че той може да бъде използван за целите по разпространение на обучителните инструменти. Също така, земеделските стопани, анкетирани в трите държави по проекта, изразиха предпочитание за по-голяма степен на въвличане, повече лични контакти и консултации (напр. посещения на място), както и повече възможности за обмен на информация и опит. За да адресира установените пропуски и нужди от обучителни инструменти за ЗСИ, екипът по проект BIOGEA разработи настоящия формат на обучителен семинар, който притежава необходимата гъвкавост и може да бъде адаптиран и изменян, за да бъде провеждан и в други условия и контекст.

Селското стопанство продължава да бъде обект на няколко продължителни обществени дебата в Германия, сред които са проучването Krefeld за измиране на насекомите (намаляване на биомасата на насекомите), забраната за използване на глифозат, преразглеждането на Закона за изкуственото наторяване, замърсяването на подпочвените водни тела с нитрати, забраната за кастриране на бозаещите прасета без упойка, както и реформата на ОСП. Тези дебати често протичат емоционално и с представяне на много крайни позиции и мнения. Земеделските стопани се чувстват неразбрани и отказват да поемат цялата вина върху себе си, изтъквайки, че работят в условията на икономически ограничения.

Семинарът в Германия беше проведен в условията на описаната напрегната обстановка, която беше взета предвид при подготовката. Съществуват много трудности от различен характер, които не позволяват на земеделските стопани да прилагат в по-голяма степен мерките, полезни за биоразнообразието. Приложението на тези мерки би могло да създаде голяма административна тежест, риск от контрол и санкции за земеделските стопани (институционални бариери), да бъде прекалено скъпо откъм време или да донесе пропуснати ползи (икономически бариери), както и да противоречи на собственото им разбиране за земеделие (културни бариери).

1.3 Семинарът като обучителен инструмент

Настоящият доклад представя структуриран преглед на методологията за провеждане на обучителен семинар на примера на семинара, организиран в Германия през март 2019 г. **Целта на семинара в Германия беше да се разработи и тества лесен за възпроизвеждане семинар, целящ подобряване на разбирането за и поддържането на ЗСИ от земеделските производители**. Поради това, семинарът не е разработен на базата на конкретните резултати по проект BIOGEA, а целенасочено представя темата в по-общ контекст. Представянето на обучителния инструмент започва с описание на някои организационни въпроси, след което разглежда най-важните елементи от съдържанието на семинара. По този начин семинарът може да бъде провеждан и от съветници в земеделието, разяснявайки на земеделските стопани важността на елементите на ЗСИ, както и начините за тяхното подпомагане посредством съществуващите механизми на ОСП.

За да постигне подобряване на разбирането за и отношението към ЗСИ, семинарът се фокусира върху:

- разясняване на начина по който ЗСИ подпомага биоразнообразието
- провеждане на конструктивна дискусия насочена към пречките пред очертаването на по-висок размер на елементи и характеристики на ЗСИ
- информиране относно възможности за консултации с висококвалифицирани съветници в земеделието

2 Обучителен семинар за Зелена и синя инфраструктура в земеделските земи

2.1 Планиране на семинара: организация и основна концепция

Следващите точки дават информация относно организацията на семинара както и неговото съдържание.

2.1.1 Преглед на процеса по планиране

Организацията преди, по време на и след семинара включва следните задачи:

Преди семинара	- Концепция: цели, проучване на нуждите, програма, структура и модериране - Организация на участниците: свързване и покана на гост-лектори, обявления и покани, информационни материали за участниците, проследяване на регистрационния процес - Зала/ място: храна и напитки, техника и други материали (мултимедиен проектор, микрофон) - Последни приготовления: отпечатване на материали (програма, списъци на участниците, брошури), баджове с имената и др.
В деня на семинара	- Комплект с материали (цветни листчета, тиксо, габъри, ...) - Регистрация: Списък на участниците, баджове с имената, отпечатана програма и

		брошури - Водене на протокол и снимки
След семинара	-	Документация и обратна връзка: доклад

От голяма важност за гладкото протичане на семинара, както и за конструктивния му завършек, са разпределянето на задачите, ясните отговорности и документирането на процесите от самото начало на неговата организация. За по-лесно проследяване на текущия статус на задачите може да се използва таблица Таблица 1.

Таблица 1 Разпределяне на задачите (пример).

Статус	Категория	Дейности	Текущи въпроси	Експерт А	Експерт Б	Срок
Изпълнена	Място	Избор на място и зала	Брой столове?			
В процес на изпълнение		Технология (проектор, микрофон)			Да се осигури фотоапарат	
Не е започната		Обяд, кафе				

От ключово значение при организирането на семинари са задачите, свързани с контактите и участниците. Някои важни моменти тук са:

Полезни съвети

- *Свържете се със съществуващи контакти, ако разполагате с такива. Ако не – установете нови. Хората, които работят с целевата група (земеделски производители) могат да помогнат с осигуряването на допълнителни контакти. Например, при подготовката на проведения в Германия семинар, службата по опазване на регионалния ландшафт изтъкна ролята на по-големите стопанства и важността на тяхното участие в семинара.*
- *Препоръчва се да привлечете личност или експерт, която/ когото фермерите познават и/или уважават, за да отправи приветствие в началото на събитието. Също така, включването на определени участници също може да бъде полезно. Когато целевата група са земеделски стопани, е препоръчително да се поканят онези от тях, които имат авторитет и влияние сред колегите си, както и стопаните с интерес в областта на околната среда и иновативните подходи.*
- *Времето и мястото на събитието трябва да бъдат удобни на целевата аудитория. В случая на земеделските производители, семинарът не би следвало да се провежда в активния производствен сезон. Най-удобното време от деня както за земеделските стопани, така и за представителите на останалите заинтересовани страни, е късен следобед – ранна вечер.*
- *Разпращането на поканите и записването на участниците е добре да се проследяват (Таблица 2). Когато събитието наближи, обаждане по телефона може да бъде по-успешен начин за подсещане на участниците отколкото изпращането на имейл.*

Таблица 2: Предварителен списък на участниците.

№	Име	Фамилия	Имейл	Занимание	Изпратена покана?	Телефон	Участие?
1	*Иван*	*Иванов*	*ivanov@fermer.com*	*Земеделски производител Асоциация на производители*	*E-Mail: 10.02.2019*	*0889 011111*	*Потвърдено*

След изпращане на поканите по пощата/ имейл е добре да се свържете с участниците по телефона. Предварителната подготовка на обаждането може да включва:

Полезни съвети

- *Причина за обаждането или посочване на изпратената покана (напр. по имейл)*
- *Посочване на начина по който е предоставен телефона за контакт, напр. участие в предходно събитие, име на лице/институция, които са предоставили контакта*
- *Напомняне за участието, искане на потвърждение с информация за темата, датата, часа и мястото на семинара*
- *Описание на семинара, партньори и мотивация*
- *Дръжте програмата под ръка, изпратете допълнителна информация, ако бъдете помолени*

Разпределението на задачите по време на семинара е представено в Таблица 3. По този начин се гарантира, че важните материали ще бъдат подготвени, без да има пропуски. Необходимите материали зависят от избрания подход и техника за модериране на семинара (вижте по-долу).

Полезни съвети

Атмосферата по време на семинара е от ключово значение за постигане на поставените цели. За положителната атмосфера може да спомогне доброто модериране и подреждане на залата (и столовете), както и осигуряването на общ комфорт. Това включва осигуряването на храна, достатъчно почивки, пространство, свеж въздух и др.

Таблица 3: Планиране на задачите по време на семинара.

Продължи-телност (минути)	Точка от дневния ред	Отговорник по подготовката	Необходими материали	Модериране и представяне от
10	*Откриване*	*Ана Иванова*	- *Лаптоп* - *Мултимедиен проектор* - *Места и подредба*	…
15	*Работна сесия*	…	- *Карти памет / Разпечатки на елементите на ЗСИ* - *Флипчарт*	…
10	*Почивка*	…	- *Отворени прозорци*	…

Списъкът на участниците (Таблица 4) спомага за организацията след събитието (напр. за изпращане на резюме и резултати от семинара). Списъкът може да послужи и като форма за осигуряване на съгласие за използване на личните данни посредством декларация за защита на данните. Друга възможност да се потърси такова съгласие е при регистрацията на участниците.

Таблица 4 Списък на участниците.

№	**Име**	**Организация**	**Имейл адрес,** в случай че бихте искали да получите резултатите от семинара и проучването	Участвах в събитието и съм съгласен/а с **декларацията за защита на данните*** (подпис)

*** Декларация за защита на данните**

Вашите лични данни ще бъдат обработени и съхранявани в съответствие с националното законодателство за защита на личните данни на Република България. Вашите лични данни няма да бъдат предоставяни на трети лица за други цели освен декларираните, включително за консултантски, рекламни или маркетингови цели.

От значение за избора на структура на семинара са следните въпроси:

- Каква е целта/ите на семинара? (за проекта и за участниците)?
- Какви са целите на модерирането?
- С какво трябва да се запознаят участниците по време на семинара и с какво послание трябва да си тръгнат?

Начална точка при разработването на семинара е въпроса ***Как могат да се постигнат целите на семинара?*** В Германия е избран подход за интерактивно провеждане на семинара, за да могат участниците да се включат максимално активно. Презентациите с лекционно представяне на информацията са сведени до минимум, с цел участниците да имат по-голяма възможност да допринесат по дискутираните теми. По-голямата част от времето е предназначена за дискусии.

Правилното модериране е от голямо значение за семинара. В най-добрият случай е добре да се ангажира експерт с опит в тази област. Модерирането трябва да даде подходяща структура и правила за провеждане на дискусиите, да даде възможност на всички да изразят своето мнение, както и да осигури нужното уважение между участниците.

Полезни съвети
Форматът на семинара е важен за постигане на целите му. Съществуват различни възможности за организиране на формата, като са възможни и комбинации между тях. Например, за въведение в темата може да се използва презентация, след което дискусията да протече в малки групи, които накрая да обобщят своите резултати пред цялата група. Различните формати могат да използват различни инструменти, например презентация на PowerPoint, флипчарт и др.
Съществуват много техники за модериране, изискващи различно ниво на предварителна подготовка и необходими материали. Те предоставят различни възможности за постигане на положителна и конструктивна атмосфера: дискусия, кръгла маса или друг вид (не)интерактивна сесия, напр. чрез интерактивни кръгове на презентиране. Този кратък преглед[1] представя основи и техники на модерирането, а настоящото ръководство съдържа широк набор от различни упражнения, приложими за различни цели.

2.1.2 От структурата към съдържанието: насочващи въпроси за разработване на семинар за ЗСИ в земеделските земи

След като форматът на семинара бъде уточнен, могат да се използват насочващи въпроси отговарящи на конкретните цели на семинара за ЗСИ.

Каква е целта/ите на семинара? (за проекта и за участниците)

Целите по отношение на проекта: i) насърчаване възстановяването на биоразнообразието и екосистемите чрез адекватно поддържане на елементите на ЗСИ в земите на земеделските стопани в тестовите райони по проекта; ii) тестване и подобряване на формата на семинара на база получения опит и обратна връзка, както и осигуряване на подходящ формат на семинар за съветниците в земеделието.

Целите по отношение на участниците: iii) да получат информация за видовете екологично насочени мерки, които носят най-големи ползи за околната среда; iv) да получат информация за текущите дебати по отношение на ОСП и екологичните мерки.

Как могат да бъдат постигнати тези цели?

i) Повишаване на знанията относно възстановяването на биоразнообразието и екосистемите чрез адекватно поддържане на съответната ЗСИ:

[1] https://www.researchgate.net/publication/278727614_Moderation_of_Teamwork_Basics_and_Techniques

- Предаване на знания за екологичните ползи от елементите на ландшафта, налични в региона, както и информация за правилното им управление;
- Предаване на знания за значението на биотопните мрежи;
- Обсъждане на начини за преодоляване на трудностите.

ii) Оптимизиране на концепцията на семинара чрез:
- Обратна връзка от съветници в земеделието/ заинтересовани страни;
- Обратна връзка от участниците.

iii) Представяне на конкретна информация, към която земеделските стопани имат интерес и която могат да отнесат със себе си:
- Предаване на знания и даване на възможност за обсъждане на ползите от правилното управление на ЗСИ, като устойчиво използване на природните и финансовите ресурси на стопаните;
- Предаване на знания и даване на възможност за обсъждане на целенасоченото приложение на мерките на селскостопанската политика.

Кой е основният насочващ въпрос на семинара?

По какъв начин аз, бидейки земеделски стопанин, мога да поддържам елементите на ландшафта в моите земи, така че да изпълняват екологичното си предназначение, с минимални усилия от моя страна?

С какво трябва да бъдат запознати участниците по време на семинара и какво послание да отнесат със себе си?

В рамките на семинара участниците трябва да имат възможност да споделят помежду си своите начини за преодоляване на предизвикателствата, с които се сблъскват при приложението на екологичните схеми и мерки. Те трябва да обсъдят кои са елементите на ландшафта, които имат във своите земи, и какъв е техния потенциал за опазване на видовете, биоразнообразието и екосистемните услуги; кои са предизвикателствата, които им пречат и как биха могли да ги преодолеят.

Какви са целите на модерирането?

Мотивиране на земеделските стопани да обменят опит и да разсъждават заедно върху екологичния потенциал на елементите на ландшафта, които има в техните земи.

Програма

Таблица 5 представя програмата на семинара. Програмата отразява взетите решения относно структурата и съдържанието на семинара, напр. какво е необходимо (съдържание) и по какъв начин ще бъдат постигнати целите (структура).

Таблица 5: Структура, методи и елементи на семинара

Време (2,5ч)	**Точка от дневния ред**	**Цел**	**Съдържание**
30 минути	**Откриване и въведение**	• представяне на организаторите, проекта, програмата, целта на семинара и участниците	• приветствие за добре дошли и представяне на гостите един по един (земеделските производители могат да представят своята продукция и ако могат/ искат, и ЗСИ в стопанствата им)
15 минути	**Презентация** (виж т.2.2.1.1 на стр.10**)**	• описание на проблема • обяснение на	Заглавие: **"ЗСИ и елементите на ландшафта като решение срещу загубата на биоразнообразие?"**

		необходимостта от ЗСИ с научна обосновка • създаване на условия за дискусия на предизвикателствата, пред които са изправени стопаните (икономически натиск, натиск от обществото) и природата	• съвместно съществуване и развитие на селското стопанство и биоразнообразието в исторически план и интензификация на производството през изминалия век • ниво на интензификация в развитите страни към настоящия момент • примери за екологични принципи, обуславящи значението на ЗСИ за смекчаване на загубата на биоразнообразие
45 минути	**Отворена дискусия** (виж т.2.2.2.1 на стр. 14**)**	• идентифициране на мерките и схемите за ЗСИ, които спомагат най-много за опазване на биоразнообразието, без да се взимат предвид предизвикателствата за тяхното приложение	• представете си, че не сте изправени пред никакви икономически или институционални ограничения – как бихте проектирали ЗСИ на ниво стопанство, така че да подобрите условията за биоразнообразието? • Кои елементи бихте избрали? Как бихте ги комбинирали? Къде бихте ги поставили?
20 минути	**Почивка**	• продължаване на дискусиите в по-неформална обстановка	Храна и напитки
15 минути	**Презентация** (виж т.2.2.1.2 на стр. 13)	• даване на положителни и иновативни примери с цел създаване на атмосфера за търсене на решения	Заглавие: **„Подходи, основани на сътрудничество за опазване на ЗСИ и свързване на биотопи“**
10 минути	**Презентация**	• въвеждане в темата на предстоящата дискусия	Заглавие: **"Пречки пред приложението на схемите и мерките, подкрепящи ЗСИ в земеделските земи"** • даване на примери за различни видове пречки (икономически, институционални, информационни, културни)
45 минути	**Споделяне на опит в групата** (виж т.2.2.2.2 на стр. 15)	• обсъждане на решения за преодоляване на пречките, които не позволяват на стопаните да кандидатстват за повече елементи на ЗСИ (включително по Схемата за зелени директни плащания и Стълб II)	• категоризирането на пречките в презентацията спомага за пренасочване на дискусията от пречките, които стопаните не могат да преодолеят сами по посока на пречките, с които биха могли да се справят и сами (напр. от институционални към информационни)

15 минути	**Презентация**	• споделяне на опит	Заглавие: **"ОСП след 2020 г. – етап на преговорите към момента"** • преглед на участниците в процеса, законова процедура и график

2.2 Провеждане на семинара

Семинарът се открива с приветствие за добре дошли. Водещият разяснява мотивацията за провеждане на семинара и определението за ЗСИ. След това, за да разчупи атмосферата, той/тя провокира участниците като ги моли да се представят и да опишат елементите на ЗСИ, които има в техните земи.

2.2.1 Презентации

Презентациите са налични и във PDF формат на уебсайта на проект BIOGEA[2].

2.2.1.1 Презентация: "ЗСИ и елементите на ландшафта като решение срещу загубата на биоразнообразие?"

Презентацията е разделена на две части.

Първата част е въвеждаща и описва връзката между селското стопанство и ЗСИ в исторически план, както и по-скорошните изменения в тази връзка. Целта на въведението е да направи балансиран преглед на ситуацията, както и да наблегне на положителните аспекти. Втората част се фокусира върху биологичните и екологичните принципи, които допринасят за биоразнообразието на ниво район. Тук целта е да се види ролята, която имат елементите на ЗСИ в земеделските земи, за опазването и подобряването на местообитанията и популациите на отделните видове. Основните моменти включват:

Въведение:

- Животинските и растителните видове в земеделските земи са еволюирали заедно със селскостопанските системи през изминалите векове.
- Синорите и буферните ивици са оптимални местообитания за видовете, живеещи в земеделските земи.
- Земеделските земи в Европа са мултифункционални от векове, т.е. осигуряват множество услуги едновременно. За разлика от Европа, в САЩ например, има огромни земеделски парцели, изпълняващи само една функция, напр. някогашните прерии и равнини, използвани единствено за селскостопански цели и негодни за туризъм. Но там има и огромни самоподдържащи се природни паркове с дива природа и видове (виж Фигура 2 по-долу).
- Условията в Европа и Германия са се развили по различен начин. Въпреки че е настъпил процес на интензификация на производството, степента на интензификация е различна в отделните райони, и в тестовите райони по проекта все още има земеделски земи с голямо разнообразие от елементи на ландшафта (виж Фигура 1 и Фигура 3 по-долу).

[2] https://www.biogea-project.eu/

Фигура 1: сателитна снимка на земеделски земи в тестови район по проекта (в ляво) и земи на юг от Берлин (в дясно) в един и същ мащаб

Фигура 2: сателитна снимка на селскостопански район в Канзас, САЩ в същия мащаб (обектът в горния десен ъгъл е кравеферма с размерите на малък град)

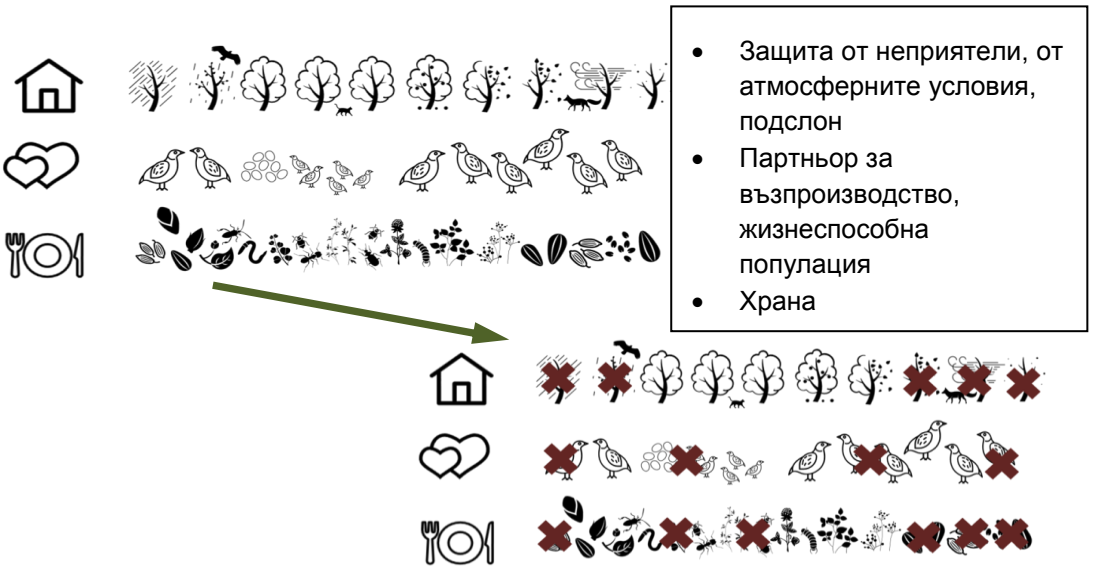
Фигура 3: сателитна снимка на чешко-австрийската граница

- Въвеждането на нови технологии (като процесът Хабер-Бош за производство на изкуствени торове), препарати за растителна защита, нови машини, нови технологии за развъждане на животни и отглеждане на нови култури, както и комасацията на земеделските парцели, са довели до значително увеличаване на производителността в селското стопанство през изминалия век. Това, обаче, става за сметка на биоразнообразието.
- Същевременно, земеделските стопани са част от решението на проблема, тъй като изоставянето на земеделски земи също е сред ключовите причини за загуба на биоразнообразие.

Биологични принципи

- Качеството на местообитанията зависи от множество фактори (виж Фигура 4 по-долу), напр. нуждите на отделните видове от храна, подслон и възпроизвеждане. Тези нужди не са постоянни през цялата година.
- Голяма част от земеделските земи вече не отговаря на нуждите на много от видовете. Оставащите терени са се превърнали в „острови“ (виж Фигура 6 по-долу).
- Поради това, не е учудващо, че екологичните принципи във връзка със свързаността и възстановяването на свързаността между тези „острови“ първоначално са били изследвани на истински острови в океана [*островна биогеография*].

- Свързването на тези „острови“ (местообитания) в земеделските земи чрез каменисти пътечки и коридори, свързва и населяващите ги популации. Това намалява риска от изчезване на тези популации, породен от нестабилните условия на околната среда и генетичната хомогенност (виж Фигура 6 по-долу). Земеделските стопани могат да спомогнат за опазването, подобряването, създаването и възстановяването на тези местообитания.

Фигура 4 Икони за визуализация на нуждите на видовете в презентацията

Фигура 6: сравнение между истински острови и разположението на елементи на ландшафта

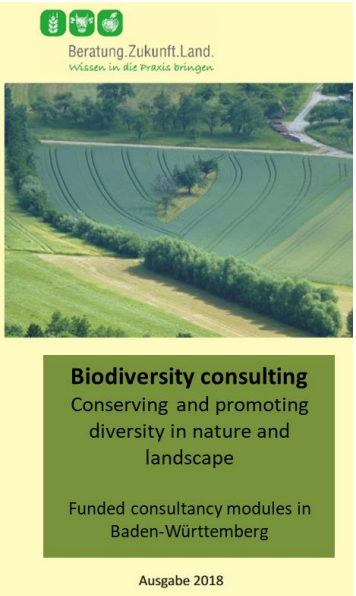

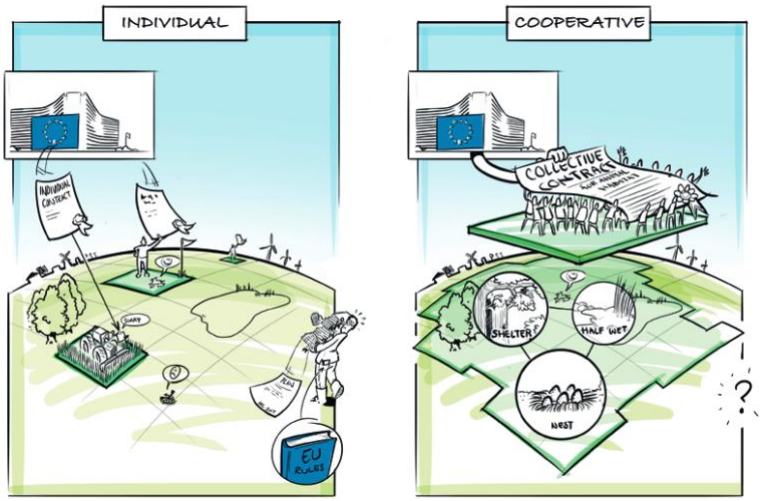
Фигура 5 Графично изображение на ефекта на буферните ивици, основни местообитания, коридори и каменисти пътечки

2.2.1.2 Презентация: “Подходи, основани на сътрудничество за опазване на ЗСИ и свързване на биотопи "

Презентацията има за цел да осигури по-добро разбиране за начина по който елементите на ландшафта в земеделските земи допринасят за опазване на местообитанията, с помощта на реални примери за сътрудничество в селското стопанство целящи опазване на природната среда. Презентацията показва, колко е важно опазването на природата извън защитените зони, за свързване на полуестествените елементи на ландшафта помежду им, както и за създаването на благоприятно взаимодействие и обединена концепция за селското стопанство и биоразнообразието. Примерите са доказателство за това, че сътрудничеството за постигане на обща цел може да бъде успешно, както и че обменът на опит и знания е важен за успеха на тези инициативи.
Използвани са примери на различно ниво: регионално, национално и международно. Те включват:

- **Стратегия за опазване на природната среда 2020 на федералния щат Баден-Вюртемберг**: създадената мрежа за опазване на природната среда е изградена на базата на договори за опазване на ландшафта. Държавни и местни администрации, екологични и земеделски организации си сътрудничат за изпълнението на екологични мерки (под формата на компенсации) в производството.
- **Сдружение за дребен дивеч**: сдружение на ловци, еколози, земеделски стопани, изследователи, общини и институции за опазване на биоразнообразието (дребния дивеч) в земеделските земи посредством обмен на знания и разработване на мерки като зони с многогодишни цветни насаждения, буферни ивици и др.
- **Мрежа за цветен пейзаж**: еколози, земеделски стопани, изследователи, местни администрации, пчелари и консултанти, които подпомагат опазването на опрашителите, като предоставят информация и съвети.
- **Агроекологични схеми в Нидерландия**: агроекологичните мерки трябва да бъдат разработени въз основа на нуждите на местообитанията, поради което се налага да се изпълняват съвместно от земеделски кооперативи. Това създава ползи както за стопаните, така и за опазването на природата (виж Фигура 7).

Източник: https://enrd.ec.europa.eu/sites/enrd/files/w12_collective-approach_nl.pdf, достъп на 11.03.2019 г.

Фигура 7: Стратегия за опазване на природната среда 2020 на Баден-Вюртемберг (в ляво) и подходът за съвместно изпълнение на агроекологичните мерки в Нидерландия

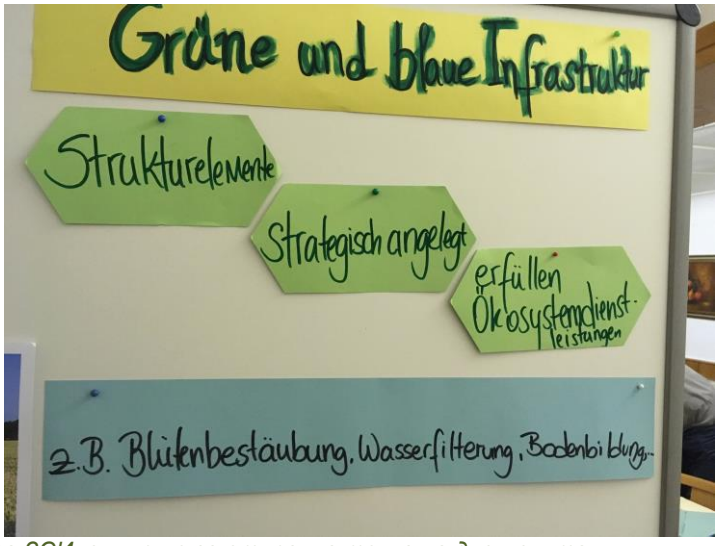
2.2.2 Интерактивни дискусии

Следващата дискусия има за цел да установи факторите, обуславящи ниското приложение на най-ценните схеми и мерки в рамките на Общата селскостопанска политика по отношение на опазване на биоразнообразието, като схемата за зелените директни плащания. Дискусията е разделена на две части:

1. Кои мерки са най-подходящи за увеличаване на биоразнообразието в земеделските земи?
2. Какво ни пречи да използваме тези мерки и как може да се подобри ситуацията?

2.2.2.1 Отворена дискусия: мерки, които са най-подходящи за увеличаване на биоразнообразието в земеделските земи

Подгответе участниците като ги помолите да си представят, че не съществуват пречки пред изпълнението на схемите и мерките, или че вече са намерени решения за тези пречки. Напишете определението за ЗСИ на видно място, за да няма разминавания между участниците, както и за да ги връща към темата на дискусията (виж Фигура 8).

Фигура 8: Определение за ЗСИ, служещо за отправна точка на дискусията

Отправна точка на дискусията е твърдението, че не всички мерки или елементи на ЗСИ са еднакво полезни за всички видове. Целта е участниците да добият по-добро разбиране за това кои мерки кои видове (напр. насекоми, наземни птици и др.) или кои екосистемни услуги (напр. филтриране на водата и др.) подпомагат, като по време на дискусията могат да се дават още примери.

Полезни съвети
Може да се използва интерактивен подход, с помощта на който участниците да приоритизират елементите на ландшафта според ползите, които те осигуряват за биоразнообразието, почвата, водата и земеделската дейност, а след това всеки да сподели написаното с човека до себе си. Друга възможност за упражнение е да се обсъди как би могло да се подходи спрямо противоречащи си цели и различаващи се ползи и недостатъци.

За да се предотврати възможността дискусията да навлезе в теми, които предстои да бъдат разгледани по-късно на семинара (напр. пречките по време на упражнението за възможните мерки), участниците могат да бъдат помолени да напишат идеите си за възможните пречки на листчета в момента, в който се сетят за тях, и да ги запазят за следващата дискусия.

Когато се взима решение за това какви мерки да бъдат приложени в земеделските земи, трябва да се вземе предвид текущата ситуация по отношение на биоразнообразието, в т.ч. размера на

популациите и състоянието на видовете, както и нуждите им от защита. Изборът на мерки зависи и от структурата на ландшафта (съществуващата ЗСИ). В конкретния случай в Германия, районът изобилства от разнообразни елементи на ландшафта.

Полезни съвети
За да бъде дискусията по-целенасочена и конкретна, би било полезно да се извърши предварително проучване и да се осигури информация за защитените видове и екологичните проблеми в района. Такава информация може да бъде предоставена от регионалната служба по опазване на околната среда.

Регионалните служби по земеделие, службите за съвети в земеделието, както и организациите по опазване на околната среда и ландшафта, могат да осигурят информация за условията в района, за характеристиките на ландшафта и стопанствата, за съществуващи инициативи, сътрудничества, напредък и текущи събития.

Службите за съвети и консултантски услуги би следвало да предоставят информация относно защитените видове в района. По време на семинара могат да се обсъдят различните форми на консултантски услуги, предпочитани от стопаните.

По време на семинара в Германия, част от мненията съдържаха аргументи относно пречките и притесненията на земеделските стопани, напр. по отношение на икономическата жизнеспособност.

Полезни съвети
Трябва да се предвиди възможността за получаване на аргументи и мнения, които отклоняват дискусията от целта на семинара, като в тези случаи модераторът е добре да разполага с предварително подготвени отговори, акцентиращи върху положителния потенциал на селското стопанство. Не е необходимо модераторът да има отговори на всички въпроси или мнения, но може да предложи да провери фактите след семинара.
Отклоненията от темата на дискусията (потенциални мерки за района) могат да бъдат адресирани с помощта на насочващи въпроси или предложения, които връщат участниците в темата.
За създаването на по-креативна атмосфера могат да спомогнат по-подробното въведение в темата на дискусията, както и визуализация на изходната позиция за потенциалните мерки в района (напр. сателитна снимка на района).
Друга възможност е свързана с фокусирането върху елементите на ландшафта, които земеделските стопани имат в своите стопанства, и ползите, които те им носят. Това би могло да вдъхнови други от участниците да поискат да въведат нови мерки, или да споделят по какъв начин допринасят за опазването на ЗСИ и как биха могли да информират обществеността за това.

2.2.2.2 Обмяна на опит в групата: съществуващи пречки и възможни решения

За изходна позиция на обмяната на опит може да послужи въпроса: „Какви пречки съществуват или кои са причините, които пречат на изпълнението на определени мерки?“, след което могат да се обсъдят възможните решения за тях. Земеделските стопани са помолени да идентифицират пречките, а след това и възможните решения.

Полезни съвети
Идентифицирането на пречките може да бъде подпомогнато с кратко представяне на видовете пречки, установени в научната литература или при предишен опит. Могат да се използват и насочващи въпроси като:

- *Според вас кои от мерките са стойностни и бихте ги приложили, ако нямаше пречки?*

Идентифицирането на решения може да бъде подпомогнато от насочващи въпроси като:

- *Как вашите колеги успяват да преодолеят тези пречки?*
- *Как пречките могат да бъдат минимизирани?*

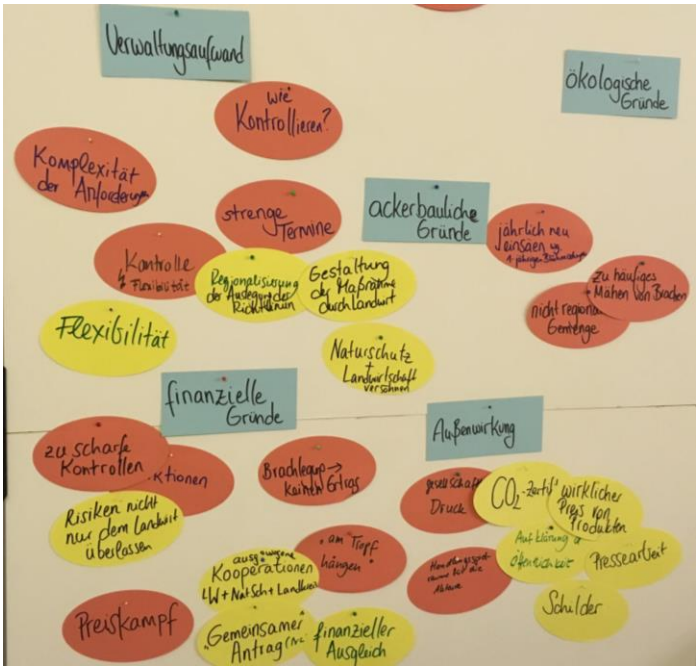
- *Как разбирате/ измервате тези пречки? Кои мерки могат да бъдат финансирани и кои програми осигуряват такова финансиране?*
- *Какви възможности има за създаване на сътрудничества?*
- *Бихте ли се възползвали от тези възможности? (Защо не?)*

Дискусията за решенията може да е базирана на предишен опит, или да се подготви предварително. По време на среща с регионална служба за опазване на ландшафта в Германия, идеята за плащане за публични блага е оценена като много подходяща за нуждите на земеделските стопани. Идеята се приема положително и от сдруженията на земеделските производители.

Възможна категоризация и групиране на пречките е представена в Таблица 6. Категоризирането може да се извърши по време на дискусията или в рамките на обобщението. Могат да се използват цветни листчета като помощно средство (виж Фигура 9).

Таблица 6: Категории пречки и решения за тях (примери)

	Пречка	Предложено решение
Екологични	• не са адаптирани към нуждите на видовете или местните условия • твърде често се коси	• да се позволи тълкуване и адаптиране на правилата спрямо регионалните условия • напр. последователно косене
Агрономически	• липса на сигурност при планирането (плащането не е дългосрочно)	
Финансови	• угарта не носи приходи	• алтернативни възможности за финансиране на положените усилия и намалени приходи • подобрена възможност за реагиране на промени в атмосферните условия
Административни	• сложни за изпълнение проекти • твърде големи усилия, свързани с обемна документация • участието в доброволни програми води до по-голям контрол	• съвместни дейности (които също така намаляват натиска върху отделните стопани) • намаляване на тежестта, свързана с контрола, както и намаляване на риска от случайни грешки
Лични (знания)	• недостатъчно време за добиване на знания, напр. за допълнителните правила за опазване на защитените видове	
Общностни	• негативно отношение към угарта, невидими мерки	• осведомяване на заинтересованите страни за рисковете и ползите

Фигура 9: Групиране на идеите за пречки и решения на земеделските стопани с различни цветове

Полезни съвети

Това упражнение може да се комбинира със сателитна снимка на земеделски земи от района (придружена с обяснение на биотопните мрежи) или с представяне на ландшафтните елементи в земята на някой от участниците. Също така, могат да се използват насочващи въпроси, които да спомогнат за набирането на идеи и намирането на решение:

- *Какви елементи на ландшафта има?*
- *Какви характеристики имат тези елементи на ландшафта; те част ли са от защитени зони?*
- *Какви мерки биха били необходими?*

При първото тестване на семинара в Германия се получи плодотворна дискусия, по време на която земеделските стопани успяха да идентифицират няколко мерки, които биха могли да прилагат в по-голяма степен. Ето някои от тях:

- Поддържане на зелената покривка и цветните насаждения за по-дълъг период (носят ползи и за насекомите);
- Поддържане на площи, които се косят само веднъж годишно;
- Поддържане на угар на по-ниско продуктивни терени;
- Възстановяване на изоставени земи;
- Мерки, които не отнемат много място, но осигуряват ползи (напр. къщички за гнездене, дървени/каменни купчини);
- Консултации за биоразнообразието на ниво стопанство/ район;
- Продажба на сертификати за CO_2 на фирми, които имат нужда от терени за компенсиране на въглеродния си отпечатък.

3 Обратна връзка от семинара

Преди провеждането на семинара в Германия, местният колектив по проект BIOGEA се свърза с една от регионалните служби по земеделие, за да поиска обратна връзка по отношение на формата и съдържанието на семинара (за подобряване на практическата насоченост на информацията по адресираните теми).

Като цяло, получената обратна връзка от администрацията относно предложения семинар беше положителна: провеждането на кръгли маси и други форми на дискусия се считат за полезна възможност за поддържането на редовен обмен на информация. Представителите на службата посочиха също, че подобни събития повишават мотивацията на земеделските стопани да участват по-активно в прилагането на екологичните мерки, тъй като усилията им биват признати и уважени.

Атмосферата по време на семинара беше положителна. От гледна точка на организаторите, заложената програма беше достатъчно гъвкава, за да позволи адаптиране към обратната връзка от участниците, напр. да се смени поредността на презентациите (напр. презентацията за сътрудничеството е добре да предхожда втората интерактивна сесия, за да подпомогне и насочи дискусията в посока търсенето на решения). По време на последната дискусия участниците наблегнаха на важното значение на комуникацията и на възможността да изразяват своите притеснения и мнения. Също така, не бива производителите на биологична и конвенционална продукция да бъдат настройвани едни срещу други. Селското стопанство не трябва да се разглежда като единствения причинител на екологични проблеми. Примерът за международно сътрудничество беше оценен като интересен от няколко от участниците, поради което могат да се включат още такива примери.

Допълнителна възможност за получаване на по-подробна обратна връзка е да се помолят участниците да попълнят формуляр, в който да изразят мнението си за различните елементи и формати на семинара (Приложение I: Формуляр за обратна връзка от участниците). Изготвянето на подобна форма за обратна връзка е препоръчително, като решението дали да се даде на участниците може да зависи от допълнителни фактори като наличие на време и преценка на необходимостта от по-подробна обратна връзка.

Ако семинарът бъде приложен в друг контекст, вероятно ще има други фактори, които да трябва да бъдат взети под внимание. Земеделските стопани и участниците в семинара бяха добре запознати с темата, тъй като голяма част от тях вече бяха дали интервю на колектива по проекта, и бяха взели участие в предходен семинар по проекта. Вероятно, семинарът би бил по-различен ако земеделските стопани бяха по-малко информирани по темата. Поради това е добре да се заключи, че познаването на ситуацията и нивото на запознатост на участниците е от значение при подготовката на семинара.

Приложение I: Формуляр за обратна връзка от участниците

Семинар: Значение на елементите на ландшафта за земеделските земи
Вторник, 12.03.2019 г., 16:00 – 19:00 часа

Цялостна оценка на семинара

	Отлична	Добра	Задоволителна	Слаба	Много слаба
Програма на семинара	○	○	○	○	○
Качество на модерирането	○	○	○	○	○
Качество на презентациите	○	○	○	○	○
Предоставяне на актуална информация	○	○	○	○	○
Място	○	○	○	○	○
Продължителност	○	○	○	○	○
Цялостна организация	○	○	○	○	○
Приложимост в моята работа	○	○	○	○	○
Възможност за споделяне на опит и мрежуване	○	○	○	○	○

Допълнителни коментари

Оценка на формата на семинара/ точките от дневния ред

	Отлична	Добра	Задоволителна	Слаба	Много слаба
Въведение	○	○	○	○	○
Презентация: Елементите на ЗСИ като решение срещу загубата на биоразнообразие?	○	○	○	○	○
Обмяна на опит I: Мерки с голяма полза за биоразнообразието	○	○	○	○	○
Обмяна на опит II: Какви предизвикателства в приложението на схемите и мерките за опазване на околната среда сте успели да преодолеете?	○	○	○	○	○
Презентация: Подходи, основани на сътрудничество за свързване на биотопи	○	○	○	○	○
Презентация: Реформа на ОСП на ЕС – на какъв етап се намираме в момента?	○	○	○	○	○

Допълнителни коментари

Имате ли препоръки / предложения към екипа по проекта относно концепцията на семинара?